

Temaplan for hjortevalt 2023- 2025

Vedtatt i kommunestyret 11.05.2023

RAUS OG
KRAFT

Innhold

1.0	Innledning.....	3
2.0	Hva er en temaplan?	3
3.0	Nasjonale målsettinger	3
4.0	Sammendrag	4
5.0	Beskrivelse av kommunen.....	5
5.1	Minsteareal.....	5
5.2	Indekser for hjorteviltbestanden – situasjonen nå	5
5.3	Bestandsutvikling elg	7
5.4	Antall jegerdager	7
5.5	Sett elg pr. jegerdag.....	7
5.6	Felte elg pr jegerdag	8
5.7	Kjønnssammensetning:	8
5.8	Sett ku pr. okse	9
5.9	Produksjon - Sett kalv pr ku og sett kalv pr. kalvku.....	9
5.10	Slaktevekter kalv.....	10
5.11	Slaktevekter ungdyr.....	11
5.12	Avskytningsprosent unge dyr (kalv og 1,5 års ungdyr).....	11
5.13	Elgpåkjørsler, trafikkdrept elg og jaktuttak	12
5.14	Beiteskader	13
6.0	Mål for forvaltningen av hjorteviltbestanden.....	14
6.1	Mål	14
6.2	Tiltak og ansvar	15
6.3	Vedlegg	15

1.0 Innledning

En for stor elgbestand kan gi problemer i forhold til trafikkulykker og skader på skog og i landbruket. Og for noen kan nærgående elger skape utrygghet i boligområder vinterstid. Fra 2012 har det vært et krav at kommunene skal utarbeide mål for hjorteviltforvaltningen. Meløy har hatt slike mål siden 2013. Planen revideres nå. Samtidig er det viktig å evaluere målene i planen fra 2013. Målet var da å stabilisere elgstammen i Nordbygda og øke elgstammen i Sørbygda. Videre at Antall elg- og rådyrpåkjørsler ikke skulle øke. Svar på det er at vi til en viss grad har evnet å øke elgbestanden i Sørbygda, og selv om antall elg-og rådyrpåkjørsler har vært stabil i flere år er den nå økende i Nordbygda.

Plan og målsettinger for hjorteviltforvaltningen i Meløy perioden 2023 – 2025, er utarbeidet ifra tilgjengelig kunnskap om elgstammen i Meløy per 2023. Det legges fortsatt opp til en elgforvaltning der fellingen skjer «tvers gjennom» bestanden, men slik at store kuer og okser beskattes mindre enn andre dyr.

2.0 Hva er en temaplan?

En temaplan er en fagplan for et avgrenset tematisk område innenfor en del av kommunens virksomhetsområde. Hensikten med temaplan for hjortevilt er å avklare veivalg, vise strategier og nødvendige prioriteringer på lang sikt, innenfor elg- og rådyr forvaltningen i Meløy kommune

3.0 Nasjonale målsettinger

Forskrift om forvaltning av hjortevilt (FOR-2012-02-10-134) legger til rette for en lokaltilpasset forvaltning, der kommunens lokalkunnskap/fagkunnskap skal styrke viltforvaltningen innenfor de nasjonale rammene. Forskriften, med tilhørende rundskriv, understreker kommunens ansvar for offentlige interesser knyttet opp til hjorteviltbestanden i de gjeldende kommuner. De respektive fylkeskommuner har hovedansvaret for elg, hjort og rådyr på regionnivå, og har i så måte et svært viktig ansvar når det gjelder oppbygging av faglig kompetanse hos kommuner og jaktrettshavere.

Forskriftens § 3 inneholder bestemmelser om at kommunen skal vedta målsettinger for utviklingen av bestandene av elg, hjort og rådyr der det er åpnet for jakt på arten(e). Målsettingen skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane. Det er viktig at disse målsettingene:

- underkastes samme rulleringsregime som øvrige kommunale planer knyttet til plan- og bygningsloven.
- er konkrete og etterprøvbare (indekser fra hjorteviltregisteret kan bidra til å styrke etterprøvbarheten i målsettingene).
- evalueres nøye ved hver revidering/endring.
- ivaretar andre interesser i kommunen. Naturmangfold, jordbruk, samferdsel og skogbruk bør i så måte inngå i kommunens målsetting.

Den kommunale målsettingen legger føringer for eventuelle bestandsplaner utarbeidet av rettighetshavere i kommunen. Disse bestandsplanene må ta hensyn til offentlige målsettinger for å bli godkjent, og det er derfor viktig at rettighetshavere inkluderes når de kommunale målsettingene utarbeides.

I 2009 utarbeidet Direktoratet for Naturforvaltning en plan, «Strategi for forvaltning av hjortevilt».

Strategien definerer tre innsatsområder for å nå mål om blant annet livskraftige og sunne hjorteviltbestander, en forvaltning med bred legitimitet og en forvaltning basert på samarbeid og høy kompetanse. Strategien hadde ni fyrtårn for å mobilisere til handling om satsingene.

I 2021 ble planen fra 2009 evaluert.

Det er få av de skisserte tiltakene som er fulgt opp i tråd med strategien. Likevel finner vi at en del av resultatmålene i strategien er oppnådd. Totalt sett virker mange av de store utfordringene i forvaltning av hjortevilt likevel å være de samme i dag som i 2009. Det er blant annet fortsatt lav produktivitet i mange stammer, det er ikke åpenbart at det er mer samarbeid over kommune-, fylkes- eller landegrensene, det virker å være behov for økt samarbeid mellom grunneiere, viltpåkjørslere er omtrent på samme nivå, det er fortsatt ikke klart hva bestandsnivåene bør ligge på og vi har fortsatt utfordringer med beite- og skogskader.

Vi mener det er behov for en ny strategiprosess og å iverksette tiltak for å håndtere utfordringer blant annet med viltpåkjørslere og behov for bedre koordinering.

Lenke til rapporten: <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2021/mai-2021/evaluering-av-strategi-for-forvaltning-av-hjortevilt/>

4.0 Sammendrag

Målsettingen legger opp til en reduksjon og stabilisering av elgstammen i Nordbygda på et slikt nivå at vi får mindre plager med påkjørslere og «plagsom» elg i bebyggelsen. Det legges opp til at elgbestanden i Sørbygda fortsatt skal øke. Meløy bestandsplanområde vil utarbeide bestandsplan med avskytingsplan som ivaretar de mål som fastsettes. Både antall felte dyr og hvilken type dyr (særlig antall produktive kuer) som felles vil ha betydning. Vi ser at kalv og ungdyrvektene er relativt stabile og at vi har en bra indeks for antall kuer pr okse. Det skytes litt for mange hanndyr i alle årsklasser og vi må rette litt opp i kjønnsfordelingen ved å øke avskytingen på hodyr. Antall trafikkdrepte elg må reduseres i perioden og bør ikke overstige 6 % av jaktutbyttet i Nordbygda og maks 3 % i Sørbygda.

Uttak av rådyr må økes betydelig. Gjennomsnittlig antall trafikkdrepte rådyr bør ikke overstige 30 % av jaktutbyttet i planperioden. Beiteskader på rundballer må reduseres. Målsettingene tas opp til revidering om tre år, så sant ikke uforutsette svingninger i bestanden tilsier at dette bør skje før.

5.0 Beskrivelse av kommunen

Det finnes elg, hjort og rådyr i Meløy kommune, og det er åpnet for jakt på elg og rådyr.

Det er totalt 259 646 daa tellende storviltareal i kommunen fordelt på 14 elgvald.

Det er en stabil bestand av elg i hele kommunen og en voksende bestand av rådyr. Elgbestanden i Nordbygda er tettere og større enn elgbestanden i Sørbygda. Bestander av hjort sprer seg stadig nordover.

Vald navn	Tellende areal da
1. Mesøy -Skjerpa	9 000
2. Spildra øvre	14 000
3. Dalen	22 500
4. Marken- Mosvoldalen - Sørsia	25966
5. Reipå	5400
6. Spilderdalen- Neverdal- Glomfjord	33 393
7. Bjærangsfjord-Vall	36 253
8. Sneland- Botteløyra	12 153
9. Fonndal-Engen med Teksmona	18 724
10. Halså	22 608
11. Grønøy-Åmøy	19 350
12. Vinterveien	3500
13. Muggskogen	18000 #
14. Meløy	18800 #
Sum	259 646

Vald uten bestandsplan

5.1 Minsteareal

Med bakgrunn i ulik elgbestand mellom søndre og nordre del av kommunen er det delt i forskjellig minsteareal for tildeling av fellingstillatelse pr. elg.

- Nordbygda: 3 500 da
- Sørbygda: 6 000 da

Minstearealet er avgjørende for årlig antall fellingstillatelser på elg som tildeles i kommunen. Fellingsprosenten altså antall skutte dyr av antall tillat felt har de siste 10 år ligget rundt 80 %. Det er utarbeidet en bestandsplan for elgvald i hele kommunen - Meløy bestandsplanområde. Denne revideres hvert 3 år og det startes utarbeidelse av ny 3-års plan for perioden 2023 - 2025.

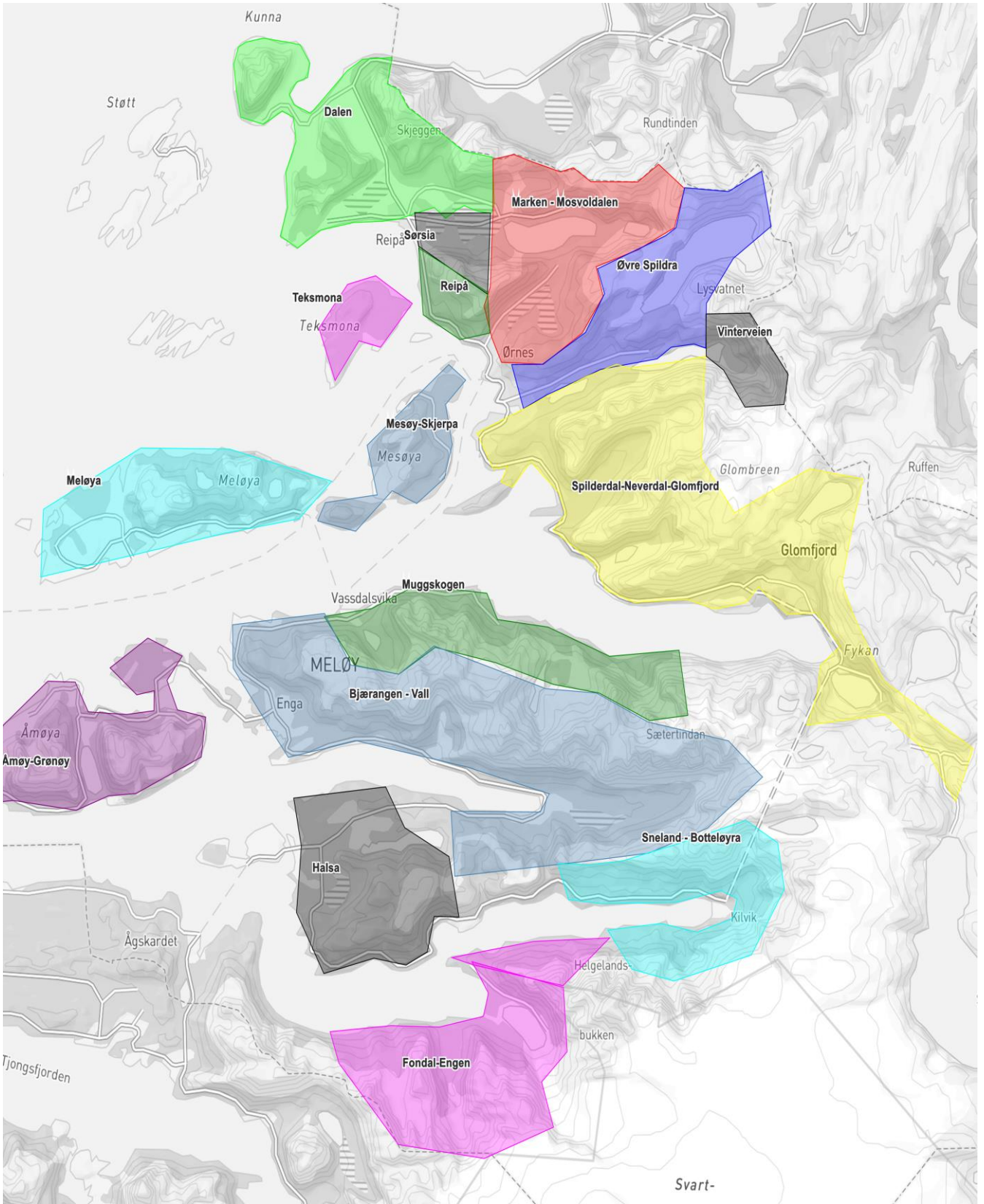
Minsteareal for tildeling fellingstillatelse pr rådyr:

- Hele kommunen: 3 000 da

Tildeling på rådyr har vært økende. Flere etablerer rådyrvald, og i 2022 ble det tildelt fellingstillatelse på 35 rådyr fordelt på 16 rådyrvald. Årlig felles bare et fåtall rådyr i kommunen.

5.2 Indekser for hjorteviltbestanden – situasjonen nå

I hjorteviltregisteret (<http://www.hjorteviltregisteret.no/>), finnes en rekke indekser som kan brukes ved fastsetting av konkrete målsettinger for bestanden. Indeksene gir en pekepinn på hvordan elgbestanden i Meløy har utviklet seg siste 17 år.

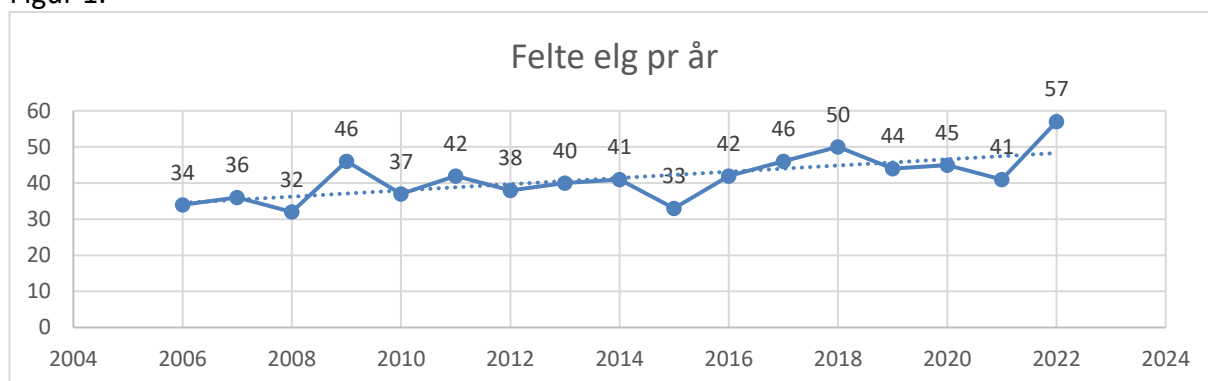

Grovskisse - Oversikt elgvald i kommunen

5.3 Bestandsutvikling elg

Elg ble først observert i ytre Salten på 50 tallet. Den første elgen i Meløy ble skutt i 1973. I 1976 ble det skutt 6 dyr - så økte fellingen gradvis til rundt 30 dyr i 1995.

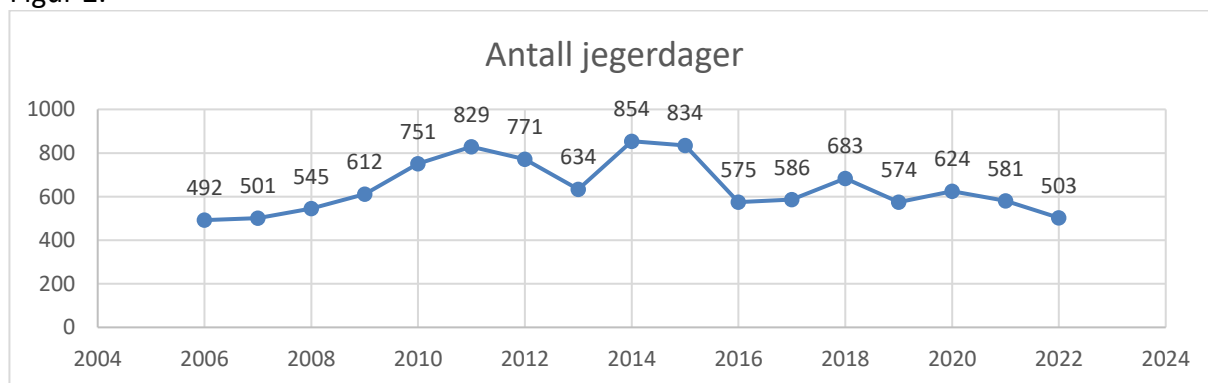
Figur 1.

I 2022 ble det tildelt 13 ekstra fellingstillatelser og aldri før har det vært felt så mange elger i Meløy. Trendlinjen viser at vi stadig feller mer elg i kommunen.

5.4 Antall jegerdager

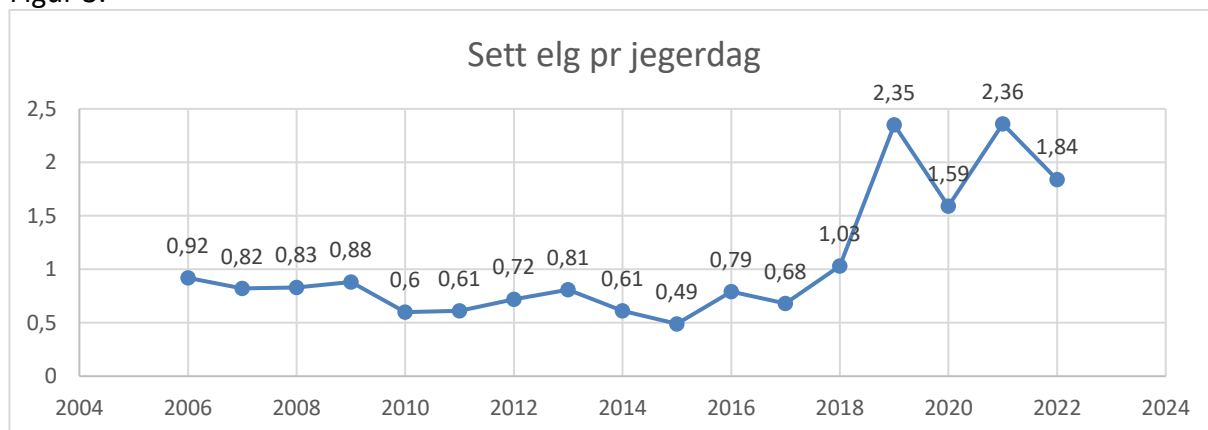
Figur 2.

De siste 17 årene har antall jegerdagsverk i kommunen ligget på rundt 600.

5.5 Sett elg pr. jegerdag

Figur 3.

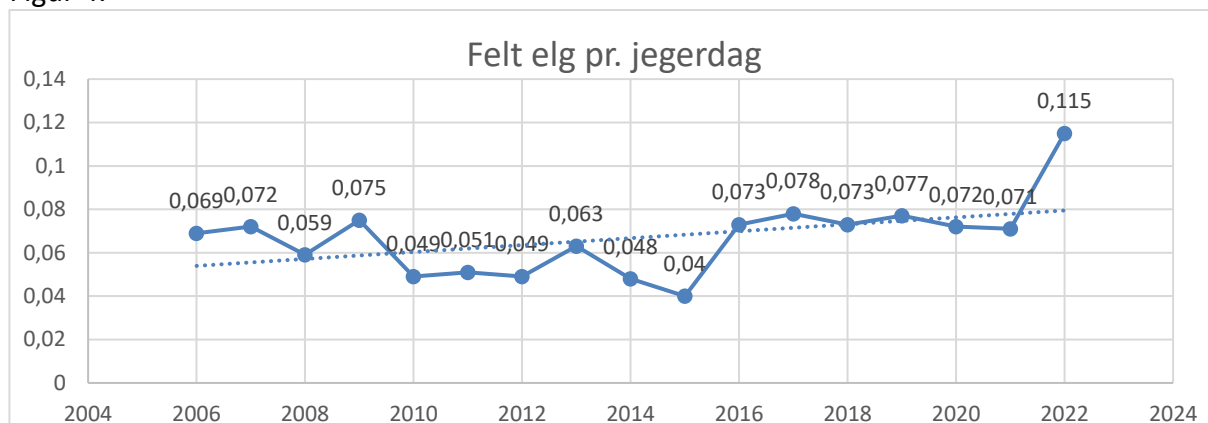

Sett elg pr. jegerdag gir et uttrykk for om bestanden øker eller minker, men gir ingen oversikt over det faktiske antall elg i kommunen

Sett elg pr. jegerdag perioden 2006 til 2018 viser at elgbestanden i kommunen har vært relativ stabil. Ny registreringsmetode innført i 2019 gjør at tabellen viser en økning i bestanden som ikke er tilfelle. Det er derfor ikke mulig å lese «noen trend her» etter 2019.

5.6 Felte elg pr jegerdag

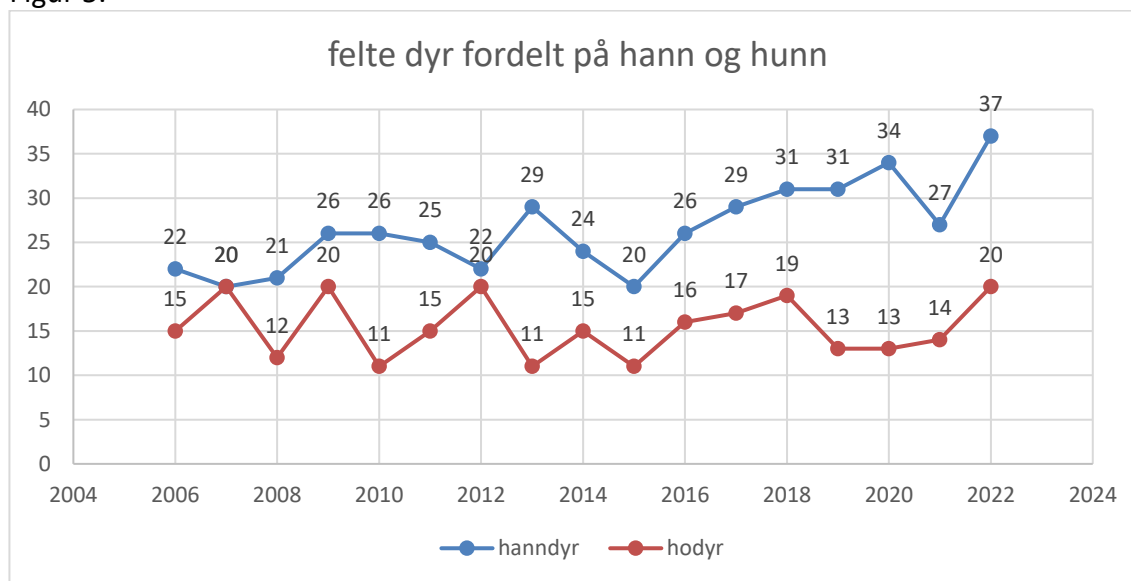
Figur 4.

Felte dyr pr jegerdagsverk har vært relativ stabil. Økningen i 2022 kan skyldes i hovedsak økt tildeling. Trendlinjen viser en svak økning i felte dyr pr jegerdagsverk.

5.7 Kjønnssammensetning:

Figur 5.

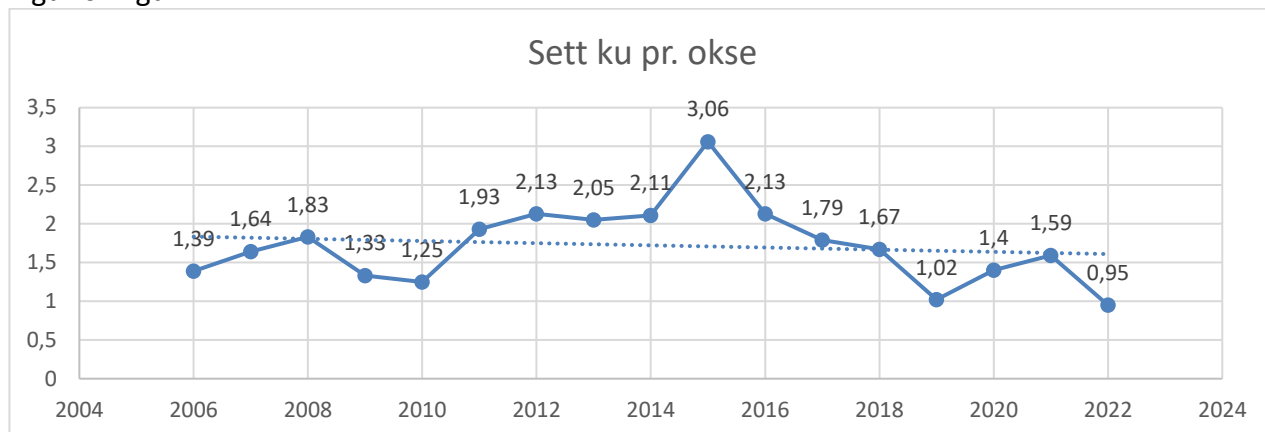

Av totalt felte dyr bør uttaket av hanndyr ligge rundt 55 %. I Meløy kommune har det i perioden 2006 - 2022 vært skutt 62 % hanndyr i snitt. Det skytes systematisk litt for mange hanndyr i forhold til hodyr i bestanden.

For å sikre en bestand av store dyr er det viktig at den har en riktig kjønns- og aldersstruktur. Den vanligste feilen er at det tas ut for mange hanndyr på alle alderstrinn. Det er derfor viktig at okser av alle størrelser ikke overbeskattes slik at det rekrutteres nok store okser i bestanden. Samtidig må de største kuene som produserer flere og større kalver spares. I en bestand i vekst er dette mindre viktig enn i en bestand som skal stabiliseres eller reduseres.

5.8 Sett ku pr. okse

Figur 6. Figur

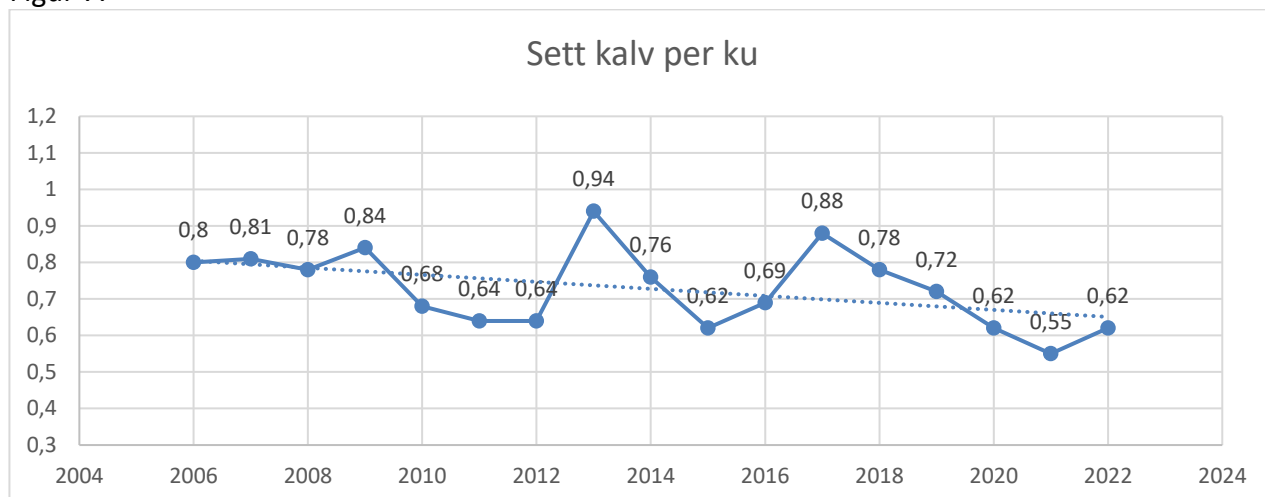

Ku/okseforholdet registrert gjennom «Sett elg» er en god indeks på en riktig kjønns- og aldersstruktur i en elgbestand. Et ku/okseforhold på 1,5 til 1,8 anses som indikator på en fornuftig kjønnsstruktur i den voksne delen av elgbestanden.

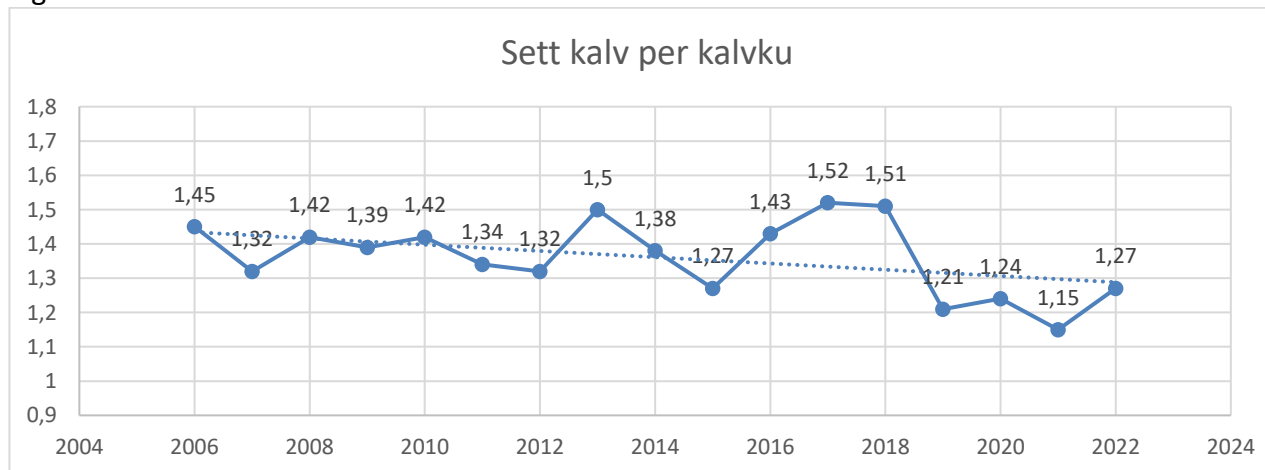
Dette forholdet ligger i gjennomsnitt over 17 år på 1,72. Dette er et godt resultat.

5.9 Produksjon - Sett kalv pr ku og sett kalv pr. kalvku

Figur 7.

Figur 8.

«Sett kalv pr. ku» og «sett kalv pr. kalvku» er begge viktige indekser for å si noe om produktiviteten i elgbestanden. Siden kalveproduksjonen til kuene i stor grad er styrt av kroppsstørrelsen, gir tvillingraten et mål på om det er en stor andel eldre, fullt utvokste kuer (over 3-4 år) i bestanden eller ikke. Selv når man ønsker å redusere bestanden bør det være et mål at forholdet sett kalv pr ku/kalvku holder seg høyt. Vi ser en svakt fallende trendlinje.

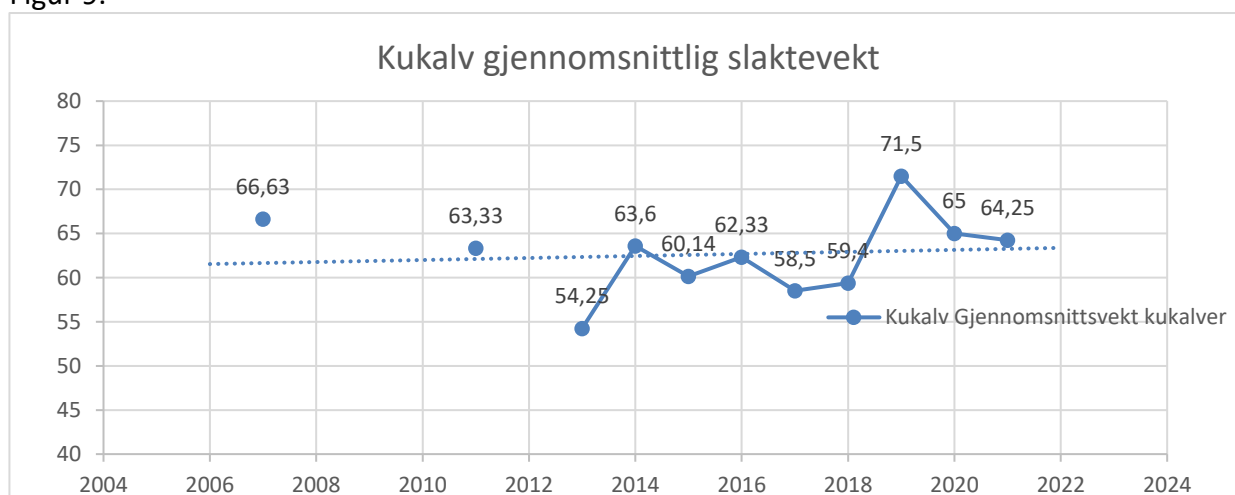
En økt andel av kalv i avskytingen vil kunne påvirke sett kalv per ku-forholdet. I områder med høy avskyting av kalv i forhold til ku vil det kunne bli registrert kunstig lave sett kalv per ku-forhold.

I kommunen ligger sett kalv pr. ku (figur 8) på rundt 0,72 og «sett kalv pr. kalvku» (figur 9) på rundt 1,4. Dette er et godt resultat.

5.10 Slaktevekter kalv

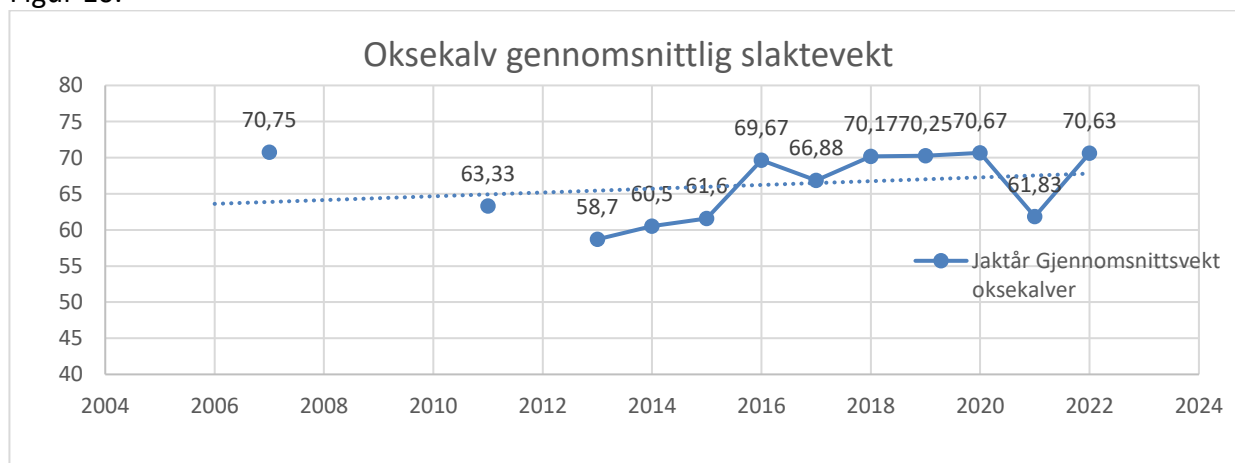
Utvikling i kalvevekter er et godt mål på om bestanden av store dyr opprettholdes i kommunen. Dette fordi små kalver ofte blir små kuer som igjen får små kalver. Dårlig beitegrunnlag eller for høy elgtetthet kan også gjøre seg gjeldende ved lettere kalvevekter. Slike små dyr er det ønskelig å ta ut av bestanden

Figur 9.

Slaktevekter kukalv. Trendlinjen for slaktevekt på kukalv er stabil og litt økende. Dette er et godt resultat.

Figur 10.

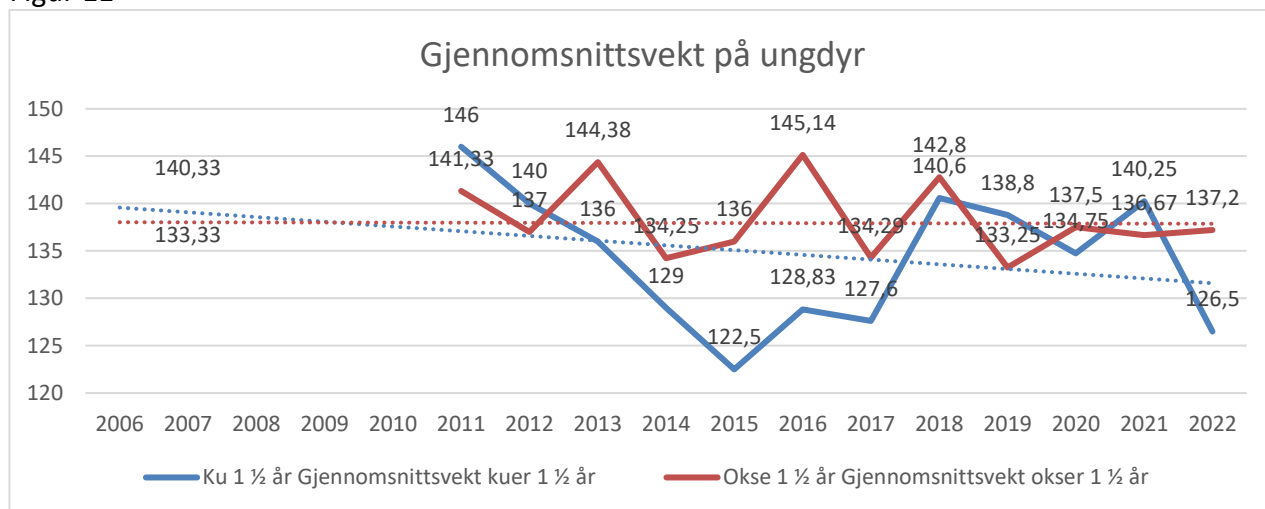

Trendlinjen for slaktevekter på oksekalv er stabil og svakt økende. Dette er et godt resultat.

I kommunen ligger gjennomsnittlig slaktevekt på rundt 60 kg for kukalv og rundt 67 kg på hannkalver.

5.11 Slaktevekter ungdom

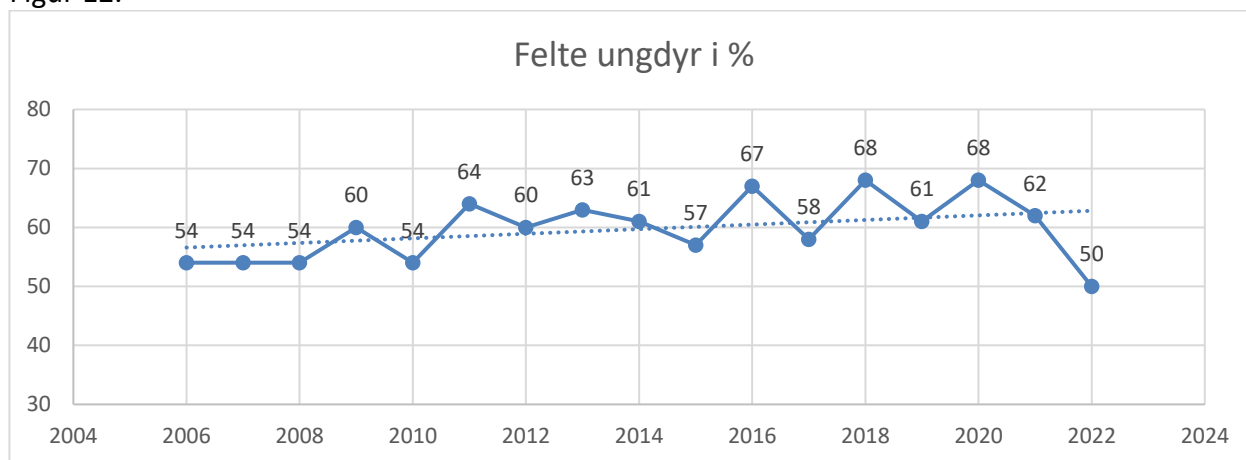
Figur 11

Slaktevekter for ungdom viser en svakt nedadgående trendlinje mens Slaktevekter for kalv viser svakt økende. Gjennomsnittlig slaktevekt på ungdom er 140 kg for okse og 133 kg for ku.

5.12 Avskytningsprosent unge dyr (kalv og 1,5 års ungdom)

Figur 12.

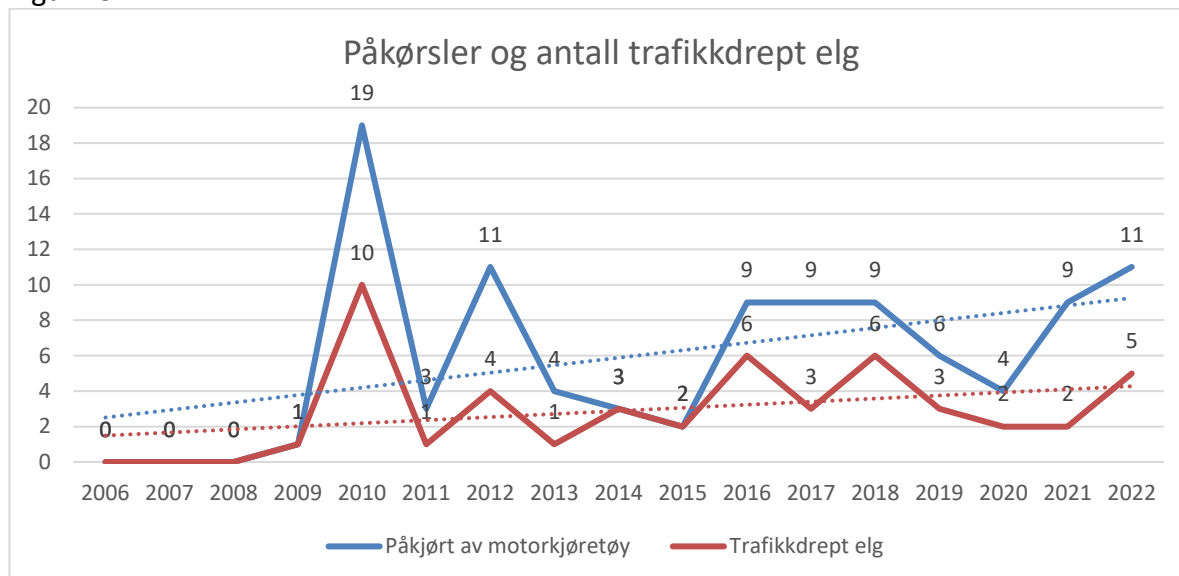

Ved å skyte en stor andel unge dyr (kalver og 1,5 års dyr) øker man gjennomsnittsalderen i elgbestanden. Alder er direkte knyttet opp mot kroppsstørrelse, noe som igjen tilsier at høy avskyting av unge dyr fører til økt kalveproduksjon i bestanden. Høy avskyting av lette, eldre dyr vil også bidra til økt produktivitet.

I kommunen er årlig avskyting av unge dyr (kalv og 1,5 års dyr) på 60 prosent, noe som kan regnes som et meget godt resultat siden målsettingen er 60 %.

5.13 Elgpåkjørsler, trafikkdrept elg og jaktuttak

Figur 13.

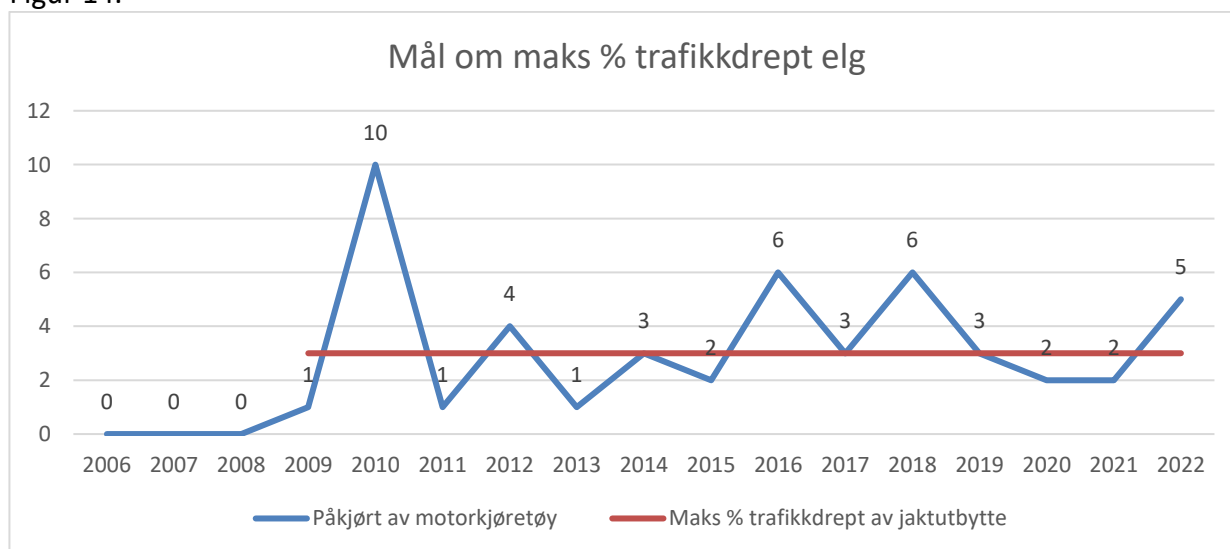

Vi ser en stigende trend i antall påkjørsler og en svak økning i antall trafikkdrepte elg.

Den største ulempen med en voksende elgstamme er forholdet til biltrafikk og elgpåkjørsler. Antall påkjørsler henger sammen med størrelse på elgstammen, elgens aktivitetsnivå og snødybde, samt selvsagt trafikk og fart. I år med mye løs snø trekker elgen ned mot lavlandet der snødybden er lavere. Dette medfører økt fare for påkjørsler. I Meløy skjer de aller fleste påkjørsler om vinteren (nov- feb).

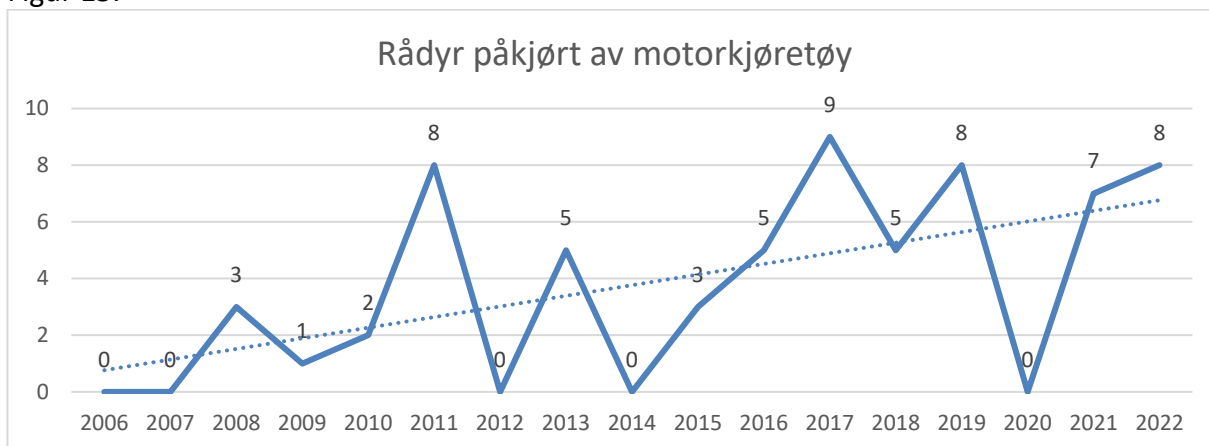
Trafikkdrept elg per jaktår i forhold til jaktuttak i % gir en indikasjon på om økende problemer med elgpåkjørsler følges opp med tiltak som reduserer påkjørslene, og/eller økte fellingskvoter

Figur 14.

Ved å sette et mål på antall trafikkdrepte dyr sett i forhold til jaktutbyttet vil en få et tydelig signal om at fellingskvotene må økes hvis målet overstiges. Maks antall trafikkdrepte elg bør ikke overstige 6 % av jaktutbyttet i Nordbygda og maks 3 % i Sørbygda. Veistrekningen «Grensen til Glomfjord» er det mest utsatte område for elgpåkjørsler i kommunen.

Figur 15.

Vi ser en stigende trend på antall rådyrpåkjørsler. Her er jaktutbytte i 2022 omtrent likt antall påkjørsler i 2022. Skal vi få et bedre resultat er det nødvendig med økt uttak av rådyr.

Kommunen har en livskraftig bestand av rådyr og det har vært åpnet for jakt på rådyr helt tilbake på 90 tallet. Minsteareal er fastsatt til 3000 da. Det tildeles nå fellingstillatelse på over 30 rådyr pr år, men det skytes svært få. Inntrykket er at jegerne ikke prioriterer rådyrjakta nok. I 2022 ble det skutt 6 dyr og det er flere enn i et normalår. Rådyrbestanden er i vekst og det bør skytes flere rådyr i årene fremover.

5.14 Beiteskader

Vi har merket noen beiteskader på eng. På våren er det vanlig å se elgen beite på innmarka. På fastlandet er ikke dette noe problem for gårdbrukerne, men på Teksmona har elgen vært særlig plagsom for det eneste gårdsbruket der. Kommunen har tatt ut flere elger som beiter ned enga.

De siste årene har det vært skader på rundballer, spesielt i Neverdal og i Marken. Dette kan utvikle seg til et problem ettersom flere elger lærer seg å bite hull i plasten på rundballer. Det er også funnet plast i magesekken på elg og andre hjortedyr som i enkelte tilfeller kan føre til sykdom og død.

Det er tilgangen på vinterbeite som er kritisk for elgbestanden.

Vinterbeite kan beskrives etter følgende prioritering ut fra hva elgen prefererer:

1. Rogn, osp, selje (ROS), vier
2. Furu, bjørk og einer
3. Gran og oreartene

Beiteplantenes kvalitet er beskrevet gjennom ulike beiteforsøk og kjemiske forsøk. Noen av beiteplantene produserer antibeitestoffer som gir dårlig smak. Disse stoffene vil redusere fordøyeligheten og kan i store mengder være giftige.

1. Lav eller liten beiting på de høyest prefererte beiteplantene som ROS og furu, beskriver oftest et lavt beitetrykk.
2. Hard beiting på mindre attraktive arter som for eksempel bjørk, viser ofte et hardt beitepress. Slik vil høy beitegrad på bjørk og ore artene være et klart signal på manglende tilgang på kvalitetsbeite som ROS.
3. Dersom elgen begynner å beite på gran er det et klart tegn på at det er for lite tilgjengelig beite. Beiteuttaket (beitegraden) regnes som antall beitete skudd i prosent av tilgjengelige skudd.

I kommunen ser vi at ROS artene beites hard ned, men vi ser i liten grad beite på bjørk og or. Gjennomsnittsvektene for kalv og ungdyr har holdt seg relativt stabil over tid, og det kan tyde på at det fortsatt er nok mat i forhold til elgbestandens størrelse.

6.0 Mål for forvaltningen av hjorteviltbestanden

Forskrift om forvaltning av hjortevilt legger føringer til hvordan hjorteviltbestanden skal forvaltes på generelt grunnlag. Formålsparagrafen til forskrift om forvaltning av hjortevilt:

§ 1. Formål

Formålet med denne forskriften er at forvaltningen av hjortevilt ivaretar bestandenes og leveområdenes produktivitet og mangfold. Det skal legges til rette for en lokal og bærekraftig forvaltning med sikte på nærings- og rekreasjonsmessig bruk av hjorteviltressursene. Forvaltningen skal videre sikre bestandsstørrelser som fører til at hjortevilt ikke forårsaker uakseptable skader og ulemper på andre samfunnsinteresser.

I kommunen ønsker man i tillegg etterprøvbare målsettinger som beskriver utviklingen i bestanden. Disse sees i sammenheng med valgte indekser i del 5.2:" til 5.14. Indekser fra hjorteviltregisteret" samt" Bestandsutvikling".

"Trafikkdrept elg per jaktår i forhold til jaktuttak i %» gir en indikasjon på om økende problemer med elgpåkjørsler følges opp med tiltak som reduserer påkjørslene, og/eller økte fellingskvoter

Ved å sette et mål på antall påkjørte dyr sett i forhold til jaktuttak vil en få et tydelig signal om at fellingskvotene må økes hvis målet overstiges.

6.1 Mål

- I Nordbygda skal gjennomsnittlig antall trafikkdrept elg ikke overstige 6 % av jaktutbyttet i planperioden.
- I Sørbygda skal gjennomsnittlig antall trafikkdrepte elg ikke overstige 3 % av jaktutbyttet i sørbygda i planperioden
- Gjennomsnittlig antall trafikkdrepte rådyr bør ikke overstige 30 % av jaktutbyttet i planperioden
- I sørbygda skal «Sett elg pr. jegerdag økes i planperioden. Bestanden skal opp på et høyere nivå.
- I Nordbygda skal Sett elg pr. jegerdag reduseres i planperioden. Indeksen skal likevel ikke falle til under 1,4. (ny reg.metode innført 2018)
- Gjennomsnittsvakta på kalv skal på lang sikt ikke synke i forhold til perioden 2014- 2018
- Den prosentvise fordelingen av skutte dyr skal ikke overstige 60 % for noe kjønn.
- Ku/okse forholdet basert på registreringer fra "Sett elg" bør i perioden være mellom 1,5 til 1,8. Dette forholdet skal ikke overstige 2,0 i snitt.
- Gjennomsnittsvakta på ungdyr skal på lang sikt ikke synke i forhold til perioden 2006 - 2022.
- Kalv pr. kalvku basert på registreringer fra sett elg skal være minst 1,25 i planperioden.
- Kalv pr. ku basert på registreringer fra sett elg skal være minst 0,57 i planperioden.
- I planperioden skal det skytes minimum 60 % unge dyr (kalver og 1,5 års dyr) herav 25% 1,5 års dyr

6.2 Tiltak og ansvar

- Nedsatt minsteareal og økt avskyting av elg i Nordbygda. Økt avskyting på eldre ku (fra 10% til 15%) Ansvar- viltforvaltningen og Meløy bestandsplanområde.
- Legge til rette for økt avskyting av rådyr i hele kommunen. Ansvar – Jegere og valdansvarlige
- Skader på innmark er et problem på Teksmona. Gårdbruker her følges opp med skadefelling av elg så lenge det anses nødvendig. Ansvar - Viltforvaltningen
- Terskelen for skadefelling på elg i bebyggelsen skal være lav. Ansvar - viltforvalter
- Tiltak til reduksjon av antall påkjørsler vil være skoging langs vei. Ansvar – kommune og grunneiere
- Strakstiltak ved høy andel påkjørsler kan være utlegging av rundball (plasten fjernes), felling av osp, selje, rogn med mer. Ansvar- viltforvaltningen
- I Nordbygda anbefales at rundballer ikke plasseres nær de mest trafikkerte hovedveier. Der gårdbruker har plass til lagring av rundballer på egen eiendom anbefales at avlingen transporteres hjem. Ansvar - gårdbrukerne

6.3 Vedlegg

- Forskrift om åpning av jakt på gjeldende hjortevilt i kommunen.

Foto: Hans Haraldsen

GLOMFJORD NEVERDAL ENGAVÅGEN REIPÅ STØTT
MELØYA BOLGA ÅGSKARDET HALSA ØRNES

RAUS OG KRAFTFULL

meloy.kommune.no